

Diskrétní matematika – příklady na 5. cvičení*

29. října 2013

1 Relace

(Binární) relace R je množina uspořádaných párů. Neboli $R \subseteq X \times Y$, kde X a Y jsou nějaké množiny. Je-li $X = Y$, tak mluvíme o *relaci na X* . Fakt, že prvky $x \in X$ a $y \in Y$ jsou v relaci R , zapisujeme $(x, y) \in R$ nebo xRy . Jsou-li X, Y, Z množiny a $R \subseteq X \times Y$, $S \subseteq Y \times Z$ jsou relace, pak *složení relací* $R \circ S$ značí relaci $T \subseteq X \times Z$, kde pro $x \in X$ a $z \in Z$ platí xTz právě tehdy, když existuje $y \in Y$ takové, že xRy a ySz . *Inverzní relací* R^{-1} k relaci $R \subseteq X \times Y$ rozumíme $R^{-1} = \{(y, x) \mid (x, y) \in R\}$. Relace $R \subseteq X \times X$ je

- (a) *reflexivní*, pokud xRx pro každé $x \in X$;
- (b) *symetrická*, pokud xRy implikuje yRx pro každé $x, y \in X$;
- (c) (*slabě*) *antisymetrická*, pokud xRy a yRx implikuje $x = y$ pro každé $x, y \in X$;
- (d) *tranzitivní*, pokud xRy a yRz implikuje xRz pro každé $x, y, z \in X$;
- (e) *asymetrická*, pokud xRy implikuje $\neg(yRx)$ pro každé $x, y, z \in X$.

Jako *ekvivalenci* označujeme relaci, která je reflexivní, symetrická a tranzitivní. *Zobrazení* $f: X \rightarrow Y$ je relace $f \subseteq X \times Y$ taková, že pro každé $x \in X$ existuje právě jedno $y \in Y$, které je v relaci f s x .

Příklad 1. *Kolik je na n -prvkové množině X relací? Kolik z nich je reflexivních? Kolik symetrických? Kolik obojí?*

Příklad 2. *Nechť R a S jsou ekvivalence na množině X . Rozhodněte, které z následujících relací jsou nutně také ekvivalence:*

- (a) $R \cap S$
- (b) $R \cup S$
- (c) $R \setminus S$
- (d) $R \circ S$
- (e) $R^{-1} \circ S^{-1}$

Příklad 3. *Nechť $R \subseteq \mathbb{N}^2 \times \mathbb{N}^2$ je relace mezi dvojicemi přirozených čísel definována následovně:*

$$R = \{((a, b), (c, d)) \mid a + b \leq c - d\}.$$

Rozhodněte, zda je R reflexivní, symetrická, tranzitivní či asymetrická.

Příklad 4. (a) *Kolik existuje ekvivalenci na čtyřprvkové množině?*

(b) (*) *Napadne vás vzoreček pro počet ekvivalencí na n -prvkové množině?*

Příklad 5. *Najděte příklad dvojice relací (R, S) na X takové, že R i S jsou tranzitivní, ale $R \cup S$, $R \setminus S$ ani $R \Delta S$ tranzitivní nejsou. Operace symetrický rozdíl $R \Delta S$ vybere prvky, které se vyskytují v právě jedné z množin R a S , formálně $R \Delta S = (R \setminus S) \cup (S \setminus R)$.*

Příklad 6. *Dokažte, že relace R na množině X je tranzitivní právě tehdy, když $R \circ R \subseteq R$.*

Příklad 7. *Dokažte, že platí $R \circ R^{-1} = \Delta_X$, je-li relace $R \subseteq X \times X$ reflexivní a slabě antisymetrická. Symbolem Δ_X značíme nejmenší reflexivní relaci na množině X :*

$$\Delta_X = \{(x, x) \mid x \in X\}.$$

---

*Informace o cvičení naleznete na <http://kam.mff.cuni.cz/~balko/>